

RÆVEN (*Vulpes vulpes*)
OG RÆVEJAGTEN
I DANMARK 1973/74

AF BIRGER JENSEN

DANSKE VILDTUNDERSØGELSER
HEFTE 27
VILDTBIOLOGISK STATION 1977

DANSKE
VILDTUNDERSØGELSER

HEFTE 27

Birger Jensen

RÆVEN (*Vulpes vulpes*) OG RÆVEJAGTEN

I DANMARK 1973/74

*(The Fox (*Vulpes vulpes*) in Denmark)*

Meddelelse nr. 138 fra Vildtbiologisk Station

1977

KALØ · RØNDE

Indholdet af dette hefte
må kun citeres
med angivelse af kilden

Under redaktion af Birger Jensen

ISSN 0416 - 7163

Forsideillustration efter tegning af Johannes Larsen.
Tegnet som bilag til Dansk Jagttidendes julenummer 1944. Gengivet med
velvillig tilladelse af arvingerne.

Indholdsfortegnelse

Indledning	5
Spørgebrev angående ræve nedlagt i 1973/74	5
Rævens forekomst i Danmark	8
Jagtudbyttet af ræv 1941/42 - 1974/75	8
Rævens forekomst før 1941	12
Rævens forekomst i Danmark 1973/74	13
Rævejagt	15
Hvor nedlægges rævene	16
På hvilken årstid nedlægges rævene	16
Hvordan nedlægges rævene	17
Hvem driver rævejagt	19
Hvorfor drives der rævejagt	21
English summary	21
Litteratur	23

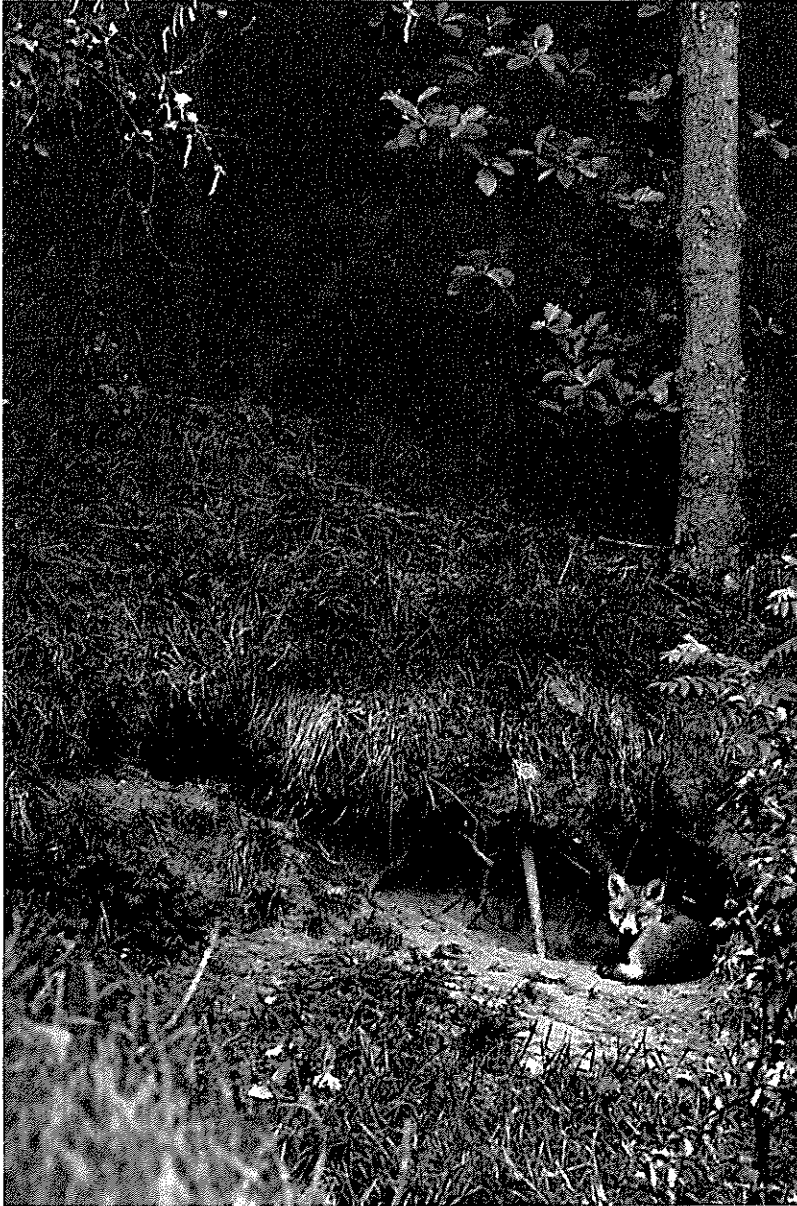

Foto. Elvig Hansen

Indledning

Vildtbiologisk Station har tidligere udgivet oversigter over husmårens, ilderens og lækattens forekomst i Danmark og jagten på dem (Jensen og Jensen 1970, 1972, 1973). Disse oversigter var hovedsagelig baseret på svar på spørgebrev udsendt til alle jægere, der i et bestemt år havde opgivet til vildtudbyttestatistikken, at de havde nedlagt den pågældende vildtart. I dette hæfte bringes en tilsvarende oversigt over rævens forekomst og jagten på ræv i 1973/74. Dog er der her kun udsendt spørgebrev til 728 (3,1%) af denne sæsons 23.703 rævejægere. For at lette en sammenligning er der i indsamling og fremlæggelse af materialet tilstræbt parallelitet til de tidligere udsendte oversigter, og med hensyn til detaljer i undersøgelsesmetoden og i diskussionen af en række af resultaterne henvises til disse oversigter.

Som ved de tidligere undersøgelser takker vi de mange jægere, der beredvilligt har svaret på vores spørgebrev. Kun gennem disse svar er det muligt at skaffe så bredt et overblik over en vildtarts forekomst og jagten på den.

Spørgsbrev angående ræve nedlagt i 1973/74

For jagtsæsonen 1973/74 udstedtes 138.865 jagttegn, og heraf indgik 131.115 (94,4%) i løbet af 1974 med oplysning om vildtudbyttet. I alt opgav 23.703 jægere at have nedlagt tilsammen 47.111 ræve i den pågældende jagtsæson (1. april 1973-31. marts 1974). Blandt de jægere, der havde angivet at have nedlagt ræv, udvalgte alle, der var født den første i en måned. Det drejede sig om 728 jægere (3,1%), og de må anses for at udgøre et tilfældigt, men ret lille udsnit af den pågældende sæsons rævejægere.

De 728 jægere fik i juli 1975 tilsendt et spørgeskema med anmodning om at oplyse, hvor de havde nedlagt den eller de anførte ræv(e) og om muligt i hvilken måned eller på hvilken årstid, samt under hvilken form for jagt. For ræve nedlagt i sommertiden anmodedes jægeren desuden om at anføre, hvorvidt det drejede sig om hvalpe, og specielt anmodedes om oplysninger om, hvorvidt der i den pågældende sæson var aflivet

	Antal breve			
	udsendt	besvaret	ikke besvaret	returneret
Antal jægere	728	620 (85,2%)	97 (13,3%)	11 (1,5%)
Antal ræve påført jagttegn	1365	1183 (86,7%)	166 (12,2%)	16 (1,2%)

Tabel 1. Antal jægere og antal ræve i spørgebrevsmaterialet.
Table 1. Number of hunters and number of foxes contained in the questionnaires.

hvalpe ved graven, eventuelt uden at de var blevet påført jagttegnsspørgeskemaet.

De 620 svar, der i alt indkom efter udsendelse af rykkerbrev i september, omhandlede 1.183 ræve (tabel 1). Der var udmærket overensstemmelse mellem det på udbytteskemaerne anførte udbytte og oplysningerne i de indkomne svar. Kun i to tilfælde afviste jægeren at have nedlagt henholdsvis 1 og 6 ræve, og i ét tilfælde drejede det sig om 2 i stedet for 12. I yderligere fire tilfælde var der tilsyneladende uoverensstemmelse mellem antal anført og oplysningerne i svarbrev, idet tre jægere havde opgivet hver 2 nedlagte, men kun omtalte 1 i svaret, mens to jægere, der havde opgivet henholdsvis 1 og 6, redegjorde for henholdsvis 2 og 8. For en halv snes ræve var nedlæggelsesamtet angivet forkert, men i de fleste af disse tilfælde var ræven nedlagt nær grænsen mellem to amter. I øvrigt har jægerne nedlagt ca. 90% af rævene i bopælsamtet. Det skal her anføres, at nogle af de nævnte uoverensstemmelser kan skyldes fejl ved indkodningen af vildtudbyttet på magnetbånd, som den er foregået på Vildtbiologisk Station siden jagtsæsonen 1970/71, og derfor ikke nødvendigvis skyldes fejl fra jægerens side. Under alle omstændigheder er de anførte fejl få og ganske uden betydning for benyttelse af vildtudbyttetallene for ræv.

Der er næppe grund til at antage, at fejlprocenten er større i udbytteangivelserne i de knap 15% af vore forespørgsler, der ikke foreligger svar på, end i de besvarede. Da de forespurgte jægere desuden skulle udgøre et tilfældigt udsnit af de jægere, der nedlagde ræv i 1973/74, giver svarene et billede af det pågældende års rævejagt.

Materialets begrænsede størrelse må imidlertid tages i betragtning, ved bedømmelse af hvor repræsentativt det er. I tabel 2 er anført det totale opgivne antal ræve nedlagt i de enkelte amter i 1973/74, samt den del af disse der er udsendt spørgebrev om, og den del der foreligger svar om. Det ses, at der er væsentlige forskelle fra amt til amt i den procentdel af de nedlagte ræve, der ved den benyttede fremgangsmåde

Nedlæggelsesamt	Antal ræve nedlagt	Antal ræve i spørgebrev	Antal ræve i svar
København	1963	11 (0,6)	8 (0,5)
Frederiksborg	2663	36 (1,4)	29 (1,1)
Roskilde	1153	27 (2,3)	24 (2,1)
Vestsjælland	3252	69 (2,2)	57 (1,8)
Storstrøm	1737	46 (2,7)	31 (1,8)
Bornholm	915	29 (3,2)	26 (2,8)
Fyn	2191	72 (3,3)	49 (2,2)
Sønderjylland	821	30 (3,7)	26 (3,2)
Ribe	2556	74 (2,9)	60 (2,4)
Vejle	3538	105 (3,0)	91 (2,6)
Ringkøbing	5372	188 (3,5)	168 (3,1)
Århus	7698	196 (2,6)	176 (2,3)
Viborg	4691	168 (3,6)	156 (3,3)
Nordjylland	8202	315 (3,8)	282 (3,4)
Total	46632	1366 (2,9)	1183 (2,5)
Ukendt	479		
Total	47111		

Tabel 2. Amtsvis fordeling af antal ræve opgivet nedlagt i 1973/74 til vildtudbyttestatistikken og det antal der er udsendt spørgebrev om samt indkommet svar om. Tal i parentes angiver procent.

Table 2. Distribution on counties of foxes killed in 1973/74 (according to the official bag-record) and of foxes contained in the questionnaire survey, in letters mailed and letters returned respectively (number of foxes and percentages of total kill).

er udsendt forespørgsel om, og nogen forskel i den procentdel af disse, der foreligger svar om. Særlig markant er den lave procent i Københavns amt, men i øvrigt gælder det for alle de sjællandske amter, at der er udsendt spørgebrev angående en mindre procentdel af ræveudbyttet i disse amter end gennemsnitlig for landet. Til illustration af i hvilken grad tilfældigheder kan påvirke de små tal, der fremkommer, når materialet opdeles efter amter, skal nævnes to eksempler. Der var 26 jægere bosiddende i Københavns amt og født den første i en måned, som tilsammen opgav at have nedlagt 35 ræve i 1973/74, mens der var 35 jægere bosiddende i samme amt og født den anden i en måned, der tilsammen opgav at have nedlagt 59 ræve det pågældende år. Til jægere bosiddende på Fyn udsendtes 44 spørgebrev omhandlende 75 ræve, og der indkom 37 svar omhandlende 51 ræve, men fordi en enkelt jæger, der havde opgivet 16 nedlagte ræve, ikke svarede, foreligger der for Fyns amt svar om en mindre procentdel af de i amtet nedlagte ræve end gennemsnitlig for landet, til trods for at der blev udsendt forespørgsel

om en større procentdel end gennemsnitlig for landet (jvf. tabel 2), og til trods for at svarprocenten for jægerne på Fyn ligger på gennemsnittet for hele landet.

Den varierende procentdel af det samlede udbytte, der foreligger oplysninger om, berører flere af resultaterne af spørgebrevsundersøgelsen, men kun i forbindelse med afsnittet om rævens forekomst i 1973/74 (s. 15) har den væsentlig betydning.

Rævens forekomst i Danmark

Jagtudbyttet af ræv 1941/42-1974/75

Spørgbrevsundersøgelsen viser, at vildtudbyttetallene for ræv i 1973/74 ikke er behæftet med fejl af betydning. Nogen usikkerhed knytter sig dog til den korrektion af det samlede udbytte, der hvert år foretages for vildt nedlagt af jægere, der ikke har indsendt oplysninger om udbytte. Strandgaard (1972) kunne vise, at vildtudbyttet blev lidt for stort, hvis man ved korrektionen antog, at de jægere, der ikke havde indsendt udbytteoplysninger, nedlagde forholdsvis lige så meget som dem, der havde indsendt. Så længe procentdelen af jægere, der har indsendt udbyttetotal, er konstant fra år til år og fra landsdel til landsdel, kan udbyttetallene imidlertid umiddelbart sammenlignes. For jagtsæsonen 1973/74 indkom til vildtudbyttestatistikken oplysning om 47.111 nedlagte ræve, og korrigeres dette tal for udbyttet hos de 5,6% jægere, der ikke havde indsendt oplysninger, bliver landets samlede ræveudbytte dette år på knap 50.000.

Fig. 1 viser udbyttet af ræve i perioden 1941/42-1974/75. Til og med 1953/54 er udbyttetallene ikke korrigeret for de ikke afleverede jagttegn og derfor relativt for lave (se Jensen og Jensen 1970 s. 13). Fra midten af 1940'erne til midten af 1960'erne skete der en markant og ret jævn stigning i det anførte vildtudbytte fra omkring 20.000 til knap 60.000. Det første tal er som nævnt ikke korrigeret og bør skønsmæssigt forøjes med mindst 10%. Sidstnævnte tal er korrigeret, men på grund af en speciel rævebekæmpelse i Sønderjylland og deraf følgende decimering af bestanden (se senere) er udbyttetallene fra sidste halvdel af 1960'erne formodentlig ca. 2.500 lavere på landsbasis, end de ellers ville have været. Der er således tale om næsten en tredobling af udbyttet over en 20-årig periode. Efter en stabilisering af ræveudbyttet omkring midten af 1960'erne er der fra slutningen af 1960'erne indtrådt et fald, der foreløbig har bragt udbyttet ned på knap 50.000 i 1974/75.

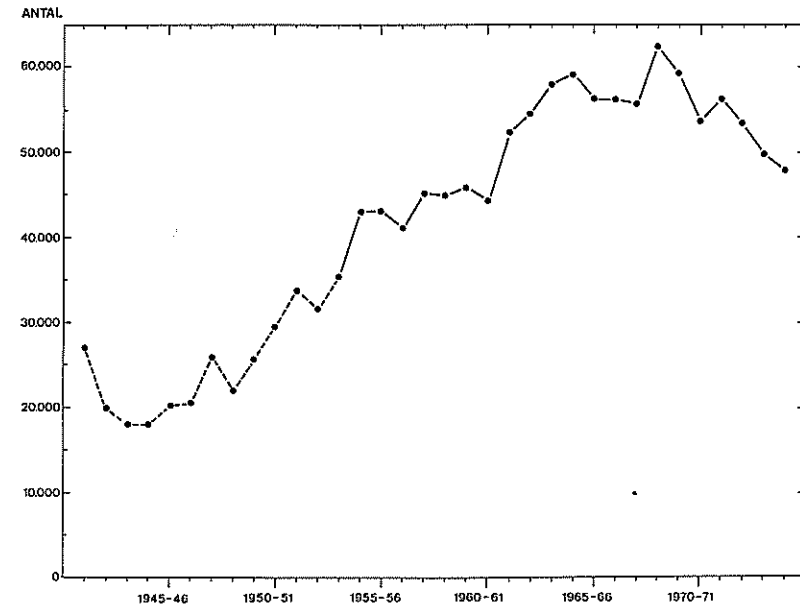

Fig. 1. Vildtudbyttet af ræve i Danmark 1941/42 - 1974/75. Til og med 1953/54 er udbyttetallene ikke korrigeret for de ikke afleverede jagttegn (jvf. teksten s. 8).

Fig. 1. Number of foxes killed in Denmark 1941/42 - 1974/75, according to the Danish bag record. Until and including 1953/54, the bag record was not corrected for unsurrendered game licenses (cf. text p. 8).

Formodentlig afspejler udbyttesvingningerne ændringer i rævebestandens størrelse, men det er vanskeligt at pege på nogen enkelt faktor som ansvarlig for bestandsændringerne. Ser man på udbytteændringerne i nogle udvalgte landsdele i perioden 1955/56-1969/70 (fig. 2), viser de fælles træk, men også forskelle. Udbyttet er her afsat i logaritmisk skala, hvilket gør det muligt direkte at sammenligne de procentiske ændringer. Øst- og Vestjylland viser begge en ret jævn stigning i den betragtede periode. Vest- og Sydsjælland viser sammen med Fyn først i perioden et fald, der efterfølges af en stigning. På Lolland-Falster er der tale om en gennemgående stigning, der er den procentiske største. For Sønderjyllands vedkommende gør sig særlige forhold gældende. Med henblik på at hindre rabies i at brede sig fra den dansk-tyske grænse op i Danmark gennemførtes her i årene 1964-74 en rævebekæmpelse, der først og fremmest bestod i gasning af rævegrave i rolle- og i hvalpetiden.

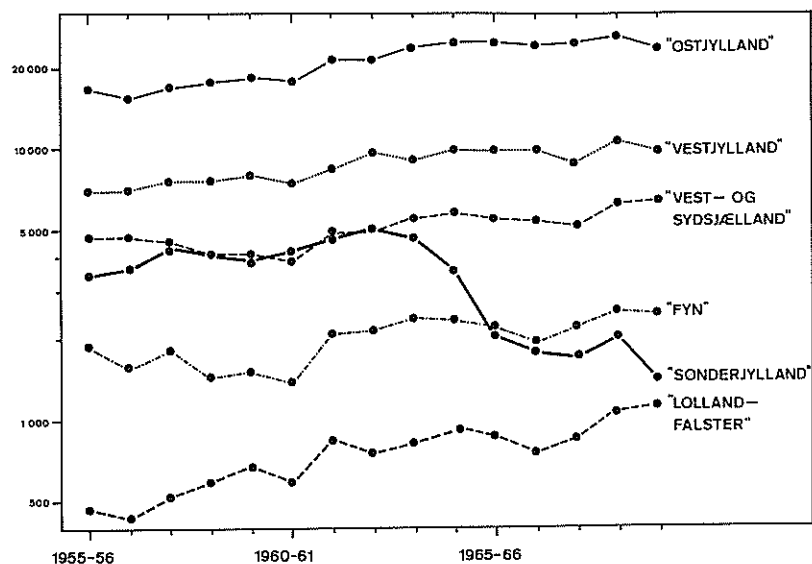

Fig. 2. Vildtudbyttet af ræve 1955/56 - 1969/70 i udvalgte grupper af amter. »Østjylland« (Aalborg, Viborg, Randers, Aarhus, Skanderborg, Vejle), »Vestjylland« (Ringkøbing, Ribe), »Vest- og Sydsjælland« (Holbæk, Sorø, Præstø), »Fyn« (Odense, Svendborg), »Sønderjylland« (Haderslev, Aabenraa-Sønderborg, Tønder), »Lolland-Falster« (Maribo).

Fig. 2. Number of foxes killed during 1955/56 - 1969/70 in selected groups of counties (from bag record).

Detaljer om denne kampagne vil senere blive publiceret, og her skal blot nævnes, at bekæmpelsen og sygdommen berørte områder af vekslende størrelse i Sønderjylland og i 1970 også strakte sig op i Ribe og Vejle amter (Müller 1972).

På kortene fig. 3 og 4 er for to treårs perioder vist det gennemsnitlige antal nedlagte ræve pr. km² (=100 ha) i de enkelte amter. Efter omlægning af landets amtsinddeling i 1970 er disse administrative enheder blevet så store, at udbytteangivelser pr. arealenhed for de enkelte amter giver et grovere billede af udbyttefordelingen, og til sammenligning er på kortet fig. 5 vist udbyttefordelingen i 1973/74.

I store træk har landsdelenes andel af totaludbyttet været uændret i de knap tyve år, hvorfra der foreligger opgivelser om antallet af nedlagte ræve i de enkelte amter. Udbyttet pr. arealenhed har til stadighed været størst i Nordsjælland og det centrale Østjylland, hvor der i

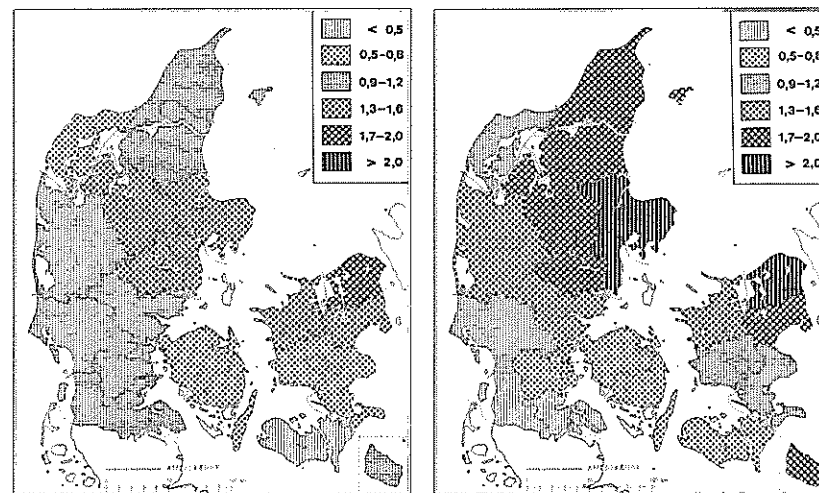

Fig. 3 og 4. Gennemsnitlige rævedudbytte pr. km² (100 ha) i de enkelte amter i 3-års-perioden 1956/57-1958/59 (kortet til venstre) og 1967/68-1969/70 (kortet til højre).

Fig. 3 and 4. Average annual kill of foxes (number per km²) in each county in the three-year-periods 1956/57-1958/59 (left map) and 1967/68-1969/70 (right map).

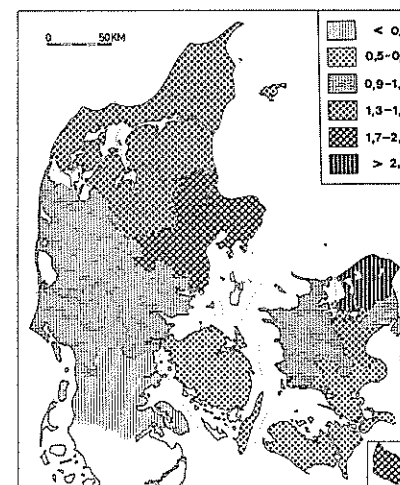

Fig. 5. Rævedudbyttet pr. km² (100 ha) i de enkelte amter i jagtsæsonen 1973/74. Ny amtsinddeling indført 1970.

Fig. 5. Kill of foxes (number per km²) in each county in 1973/74. New division into counties was introduced in 1970.

1970'erne har været nedlagt over 2 pr. km², og udbyttet har været mindst på Lolland-Falster, hvor det trods en kraftig stigning stadig ligger under 1 pr. km².

Ligesom udbyttesvingningerne antages at afspejle ændringer i rævebestandens størrelse, må forskelle i udbyttestørrelse fra landsdel til landsdel antages at afspejle forskelle i bestandstæthed. Det er imidlertid heller ikke, når det gælder forskelle i bestandstæthed, muligt at pege på en enkelt faktor som ansvarlig.

Ved undersøgelserne over husmår, ilder og lækat måtte det konstateres, at jagten, i hvert fald for de to små arters vedkommende, generelt må være uden betydning som bestandsregulerende faktor. Forskelle i jagtform og jagtintensitet kan påvirke selve udbyttetallene, men udbytteforskelle fra tid til tid og fra sted til sted antages dog for disse arter i grove træk at afspejle forskelle i bestandsstørrelse, der er uafhængige af jagt.

For rævens vedkommende giver betragtninger over bestandstæthed, produktion og jagtudbytte det indtryk, at jagt generelt er en bestandsbegrænsende faktor her i landet for denne art. Det er vanskeligt at underbygge med tal, og her skal blot henvises til, at den årlige omsætning i forskellige europæiske rævebestande svarer til ca. 2/3 af den totale bestand (Lloyd et al. 1976), og at ca. 1/3 af knap 500 ræve mærket som hvalpe i Danmark blev genmeldt allerede i første leveår. I alt blev knap halvdelen af de mærkede ræve genmeldt, størstedelen som skudt (Jensen 1973).

Selv om forskelle i ræveudbyttet fra tid til tid og fra sted til sted sikkert afspejler forskelle i bestandsstørrelsen, er det således ikke i øjeblikket muligt at afgøre, i hvilken grad disse forskelle er et resultat af jagttrykket eller er betinget af naturforhold.

Rævens forekomst før 1941

Subfossilfund viser, at ræven allerede forekom i Danmark i borealtid for 8-9.000 år siden, og formodentlig har den levet her uafbrudt siden. Fra historisk tid og især fra tiden efter 1500 foreligger mange spredte oplysninger om rævens forekomst, menneskets indstilling til den og jagten på den (se bl.a. Weismann 1931). Ræven synes i hele denne periode at have været vidt udbredt og til tider ret talrig, men de udbytteangivelser, der foreligger i litteraturen fra enkelte jagter og enkelte områder i en kort periode, tillader ikke en mere detaljeret sammenligning med nutidens udbyttetotal. Det generelle indtryk er dog, at ræveudbyttet og vel også rævebestanden i landet gennemgående har

været en del lavere, end det er nu. Det eneste ældre udbyttetotal, der omfatter et større areal, angiver det gennemsnitlige ræveudbytte for femåret 1874-78 for 3/5 af landets daværende skovareal (189.000 tdr.l.) til 8,1 pr. 1.000 tdr.l. skov svarende til 1,5 pr. 100 ha. Det ligger en smule over, hvad der nu gennemsnitligt nedlægges pr. 100 ha for landet som helhed, men det er f.eks. påfaldende, at de fynske og sydsjællandske skovområder havde forholdsvis større ræveudbytter dengang (Müller og Thalbitzer 1881).

Rævens forekomst i Danmark 1973/74

I fig. 6 er afsat lokalitet for 1.124 ræve nedlagt i 1973/74, og det svarer til 2,4% af det totale ræveudbytte i den pågældende jagtsæson. For et halvt hundrede af de ræve, der ved spørgebrevsundersøgelsen foreligger svar om, var angivelsen af nedlæggelseslokalitet så mangelfuld, at den ikke kunne afsættes. Kortet viser, at ræven er vidt udbredt i landet, og at der er blevet nedlagt ræv på nogle af de mindre øer. Der forekommer dog ræv på yderligere en række øer, og der er næppe den danske ø, ræven ikke er nået ud til i forbindelse med isvintre. På mange små øer og holme er der dog især i vintertiden for lidt føde til, at en ræv kan klare sig og endnu mindre en fast bestand. Dertil kommer at mennesket ofte har søgt at udrydde ræven, når den nåede ud til øer, og der eksisterer mange skrevne og uskrevne beretninger om dette emne. Her skal blot forholdene på nogle enkelte øer kort omtales til illustration af rævens spredningsevne og den modtagelse, den har fået.

Bing (1802) skriver om ræven på Læsø: »Dette Rovdyr kommer herover paa Isen, i de Vintre, stærk Frost indfalder og endskiøndt her holdes de fleste Aar Ræve-Jagt, kan de dog ikke udryddes.« Johansen (1969) omtaler dog, at det lykkedes først i dette århundrede og at den sidste blev skudt i 1910, men i den strenge vinter 1928/29 kom ræven igen over isen til Læsø (Findal 1934-35), og der har siden været en ret stor fast bestand på øen.

Michelsen (1851) skriver om ræven på Samsø: »Ogsaa Ræve findes her, men dog ikke i stor Mængde, saa at den Skade, de anrette er ubetydelig.« Senere blev ræven udryddet, og det kan illustreres af oplysninger om ræveudbyttet på Brattingsborg Gods tilbage til 1885. I den første halve snes år blev der nedlagt en del ræve årligt på godset og i 1891 endda 22, men herefter kun få, og fra og med 1900 til og med 1940 blev der ikke nedlagt ræv på Brattingsborg. Det er givet udtryk for, at der ikke længere fandtes en bestand på øen. I marts 1941 blev der igen skudt en ræv på Brattingsborg, og det oplyses, at den var kommet over

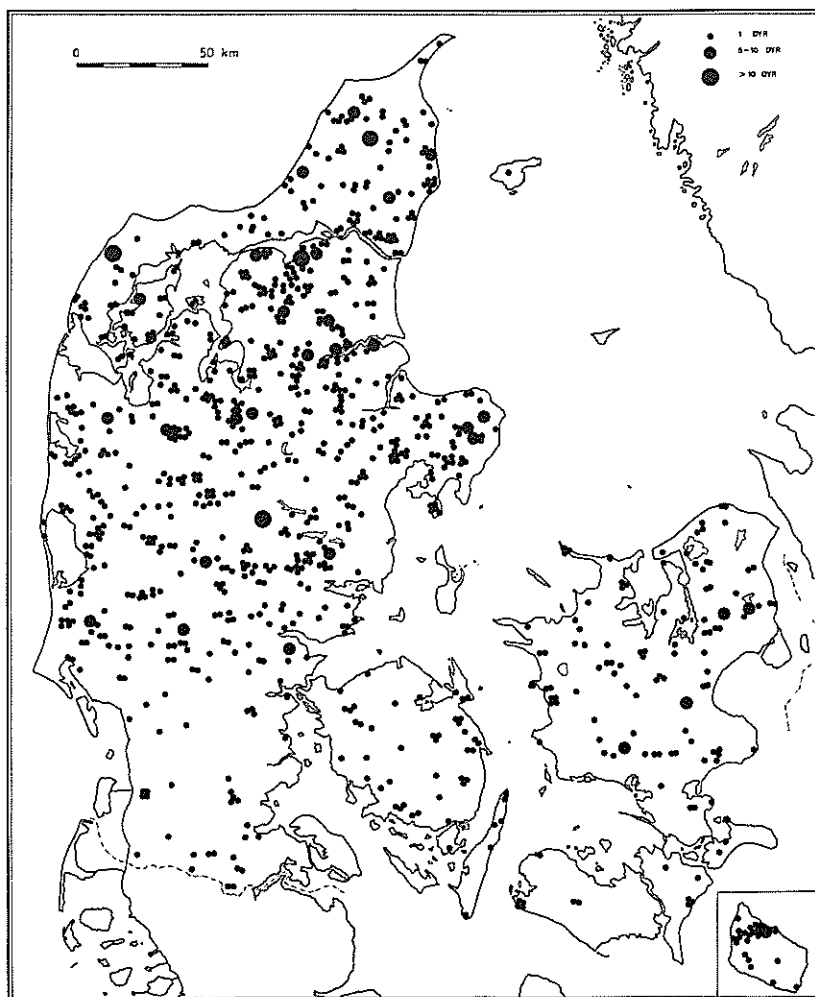

Fig. 6. Lokaltet for 1.124 af de knap 50.000 ræve, der blev nedlagt i jagtsæsonen 1973/74.

Fig. 6. Localities for 1.124 of the about 50.000 foxes killed during the hunting season 1973/74.

isen. Det samme skete i 1946. Herefter har skytte Østergaard på Brattingsborg oplyst, at der i vinteren 1969/70 blev set ræve på isen imellem Jylland og Samsø, og at der i foråret 1970 blev fundet flere

ilanddrevne ræve på øen. I marts fandt han selv på stranden en druknet hunræv, der indeholdt flere fostre. Samme år forlød det, at der var kommet ræve på øen, og sommeren 1972 blev den første skudt på Brattingsborg. Nu i 1976 er der en veletableret rævebestand på Samsø.

Til Ærø er ræven nået ved flere lejligheder, men er blevet udryddet igen (Hübertz 1834, Friis 1926, Ursin 1948). Omkring 1970 kom der igen ræv til øen, og der var et par år en lille bestand (Kjærboe 1974), men nu synes den igen at være udryddet (pers. med. Niels Rasmussen 1977).

På Bornholm har der længe været en rævebestand. Thura (1756) skriver: »Af det røde Slags Ræve, findes flere paa Landet, end Landmanden skiotter om« og Skougaard (1804) skriver: »Ønskeligt var det, vilde Rævenes Antal saaledes formindskes som Harenes, men desværre, dette er ikke Tilfældet. --- Man vil paastaae, hvilket vel heller ikke er urimeligt, at de i strenge Vintre mangfoldigen forfleres derved at Ræve fra Skaane paa Isen marserer over Søen til Bornholm«. Selvom der ikke jævnlige kom ræve til øen over isen, ville det næppe have været muligt på så stor en ø at udrydde rævene helt, end ikke ved brug af gift, som det nok tidligere praktiseredes flere steder. Nu er bestanden på Bornholm så stor, at der årligt nedlægges omkring 1.000.

Mens fig. 6 umiddelbart illustrerer rævens vide udbredelse i Danmark, så kan en sammenligning af antallet af nedlagte ræve i de forskellige dele af landet kun foretages under hensyntagen til den varierende procentdel af det samlede udbytte i hvert amt, der har kunnet afsættes på kortet (se s. 6). En særlig lav procentdel af udbyttet er markeret i Københavns, Frederiksborg, Roskilde og Vestsjællands amt og en særlig høj i Nordjyllands, Viborg og Sønderjyllands amt (tabel 2, s. 7). For en umiddelbar vurdering af ræveudbyttets geografiske fordeling og dermed også til en vis grad rævebestandens tæthed er det derfor lettere at benytte den grovere men mere fuldstændige afbildningsform i fig. 5, s. 11, specielt når denne figur sammenholdes med fig. 3 og 4 på samme side.

Rævejagt

Til og med 1967 måtte ræven jages hele året, men med jagtloven af juni 1967 blev jagttiden indskrænket til perioden 16. juni-29. februar.

Fra ovenstående fredning gælder et par undtagelser. Ifølge § 28, stk. 2 i jagtloven af juni 1967 er det tilladt i fredningstiden at ødelægge rævegrave under forudsætning af, at yngelen dræbes. Endvidere siger § 38, at uanset om den pågældende er jagt-

berettiget og uden hensyn til eventuel fredning kan ejeren eller brugeren personlig eller ved en til dennes husstand eller personale hørende person over 18 år under iagttagelse af reglerne i jagtlovens kapitel V om jagtmåder og jagtredskaber foretage bekæmpelse af ræv i gård og på gårds- og møddingsplads samt dermed i forbindelse stående indhegnet have, hønse- og andegård samt på pelsdyrfarme. Desuden må ræven bekæmpes i indhegnede fasanerier, hvis den gør påviselig skade.

Ligeledes vil jagtlovens § 33 og 39 kunne bringes i anvendelse under særlige omstændigheder, hvor ræv ønskes nedlagt uden for jagttiden.

Mens jægerne ved spørgebrevsundersøgelser over husmår, ilder og lækat anmodedes om i almindelighed at fortælle om disse arters forekomst og jagten på dem, så skønnedes det tilsvarende spørgsmål ikke så påkrævet for rævens vedkommende. Svarene på rævefore-spørgslerne er derfor gennemgående ret kortfattede og angår de konkrete spørgsmål, der stilledes, ang. lokalitet, tidspunkt og jagtform, samt hvorvidt der var nedlagt hvalpe i sommertiden.

Hvor nedlægges rævene?

Kun en mindre del af svarbrevene rummer detaljerede oplysninger om, i hvilken terræntype rævene er nedlagt, men angivelse af under hvilken jagtform giver dog ofte en idé herom. Til sammenligning med oplysninger fra de tidligere undersøgelser over mårdeer skal blot nævnes, at skønsmæssigt er omkring tre fjerdedel af rævene skudt i skov og en fjerdedel i åbent terræn som mark og eng. Godt en halv snes (1%) er skudt i eller umiddelbart ved bebyggelse. Blandt de ræve, der er regnet som nedlagt i skov, er en del nedlagt i små bevoksninger som hegn, remiser og krat, f.eks. ved gravjagt og trykjagt. Blandt de ræve, der er regnet som nedlagt i åbent terræn, er der 40 tilfælde, hvor det direkte er anført, at ræven lå i en roemark.

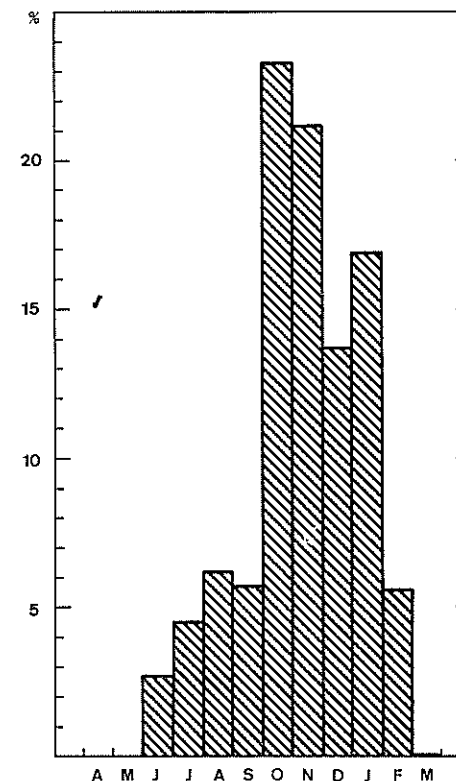
På hvilken årstid nedlægges rævene?

Fig. 7 viser den procentiske fordeling på årets måneder af 801 nedlagte ræve, for hvilke jægeren har opgivet enten dato eller måned for nedlæggelsen. Disse ræve udgør 68% af de 1.183 dyr, der er modtaget svar om. For yderligere 271 (23%) foreligger mere unøjagtige tidsangivelser eller summariske angivelser for flere ræve. Deres fordeling på året er i god overensstemmelse med fordelingen i fig. 7, der således nok i store træk afspejler den årstidsmæssige fordeling af ræveudbyttet i Danmark.

Der er ikke opgivet ræve nedlagt i april-maj. Fra juni-juli til august-september vokser udbyttet, men ligger i alle fire måneder på et lavt

Fig. 7. Den procentiske fordeling på årets måneder af 801 ræve nedlagt i jagtsæsonen 1973/74.

Fig. 7. The monthly distribution of 801 foxes killed during the hunting season, 1973/74.

niveau. I oktober stiger udbyttet pludseligt til det maksimale, hvorefter det resten af sæsonen er faldende dog med et stort udbytte i januar. I marts er nedlagt en enkelt ræv. Udbyttefordelingen er dels et resultat af, at der mere tilfældigt nedlægges ræve i forbindelse med jagt på andre vildarter, dels et resultat af en jagtlig aktivitet, der primært er rettet mod ræven, og disse forhold vil blive nærmere omtalt i det efterfølgende afsnit om jagtformer.

Hvordan nedlægges rævene?

Af svarbrevene fremgår det mere eller mindre direkte, at næsten alle de anførte ræve er skudt. Kun for 10 ræve er angivet andre dødsårsager, idet 6 hvalpe er aflivet, 3 ræve er trafikdræbt og 1 er taget i rævefælde. For 20 ræves vedkommende er svarene utilstrækkelige, men formodentlig er alle skudt, måske med undtagelse af 6 hvalpe.

I spørgebrevet anførtes: »Da ikke alle jægere betragter det som jagt at aflive hvalpe ved graven og derfor ikke altid anfører sådanne på jagt-tegnet, beder vi Dem oplyse, hvorvidt De i den ovennævnte sæson har aflivet hvalpe ved graven om foråret.«

Der skulle hermed være lagt op til indsamling af oplysninger om, i hvilken udstrækning jagtlovens § 38 stk. 2 benyttes til aflivning af hvalpe ved graven, og om der her lå en fejlkilde i vildtudbyttetallet. Der indkom kun oplysninger fra 5 jægere om, at de havde aflivet hvalpe. De 4 havde aflivet henholdsvis 6, 6, 3 og 1, der alle var påført jagttegnsspørgeskemaet, og 1 jæger havde aflivet 5, der ikke var påført. Der er grund til at antage, at de få oplyste tilfælde er udtryk for, at denne mulighed for at begrænse rævebestanden finder meget ringe anvendelse. Det støttes også af, at 90 jægere direkte nævner, at de ikke har aflivet hvalpe, og at yderligere 29 fremhæver, at det gør de aldrig, og at de finder det utiltalende at gøre det.

For ca. 1.100 ræve er oplyst, under hvilken jagtform de er nedlagt. Det er som nævnt meget få hvalpe, der er nedlagt i rævens fredningstid fra 1. marts til 15. juni, og kun en enkelt voksen er opgivet nedlagt i denne periode. I forbindelse med sommerens bukkepürsch er der skudt ca. 30 ræve i juni-juli og et tilsvarende antal er skudt under duejagt i august-september. Fra henholdsvis 16. august og 16. september er der nedlagt ræve i forbindelse med andejagt og agerhønsjagt, og i alt er i løbet af efteråret knap 30 skudt under andejagt og knap 60 under agerhønsjagt. I oktober stiger antallet af nedlagte ræve stærkt og ligger højt også i november som et resultat af den store jagtlig aktivitet i almindelighed i disse to måneder. Et halvt hundrede ræve er angivet nedlagt ved »almindelig jagt«, mens 16 og 17 er angivet nedlagt under henholdsvis fasan- og harejagt. I de fleste af ovennævnte tilfælde må ræven betragtes som lejlighedsbytte. En væsentlig del af rævene er nedlagt under klapjagt (68), støverjagt (71), drivjagt (80) og især trykjagt (195), i alt ca. 400 i månederne oktober-februar. Mange af disse jagter har været på flere vildtarter, men nogle, især i januar-februar, har været specielle rævejagter. Den jagtform, der mest direkte er rettet mod ræv, er dog gravjagten, og ikke mindre end 311 er angivet nedlagt ved gravjagt. 51 af disse er oplyst nedlagt fra kunstgrav, men dette er et minimumstal, da der ikke blev spurgt, hvorvidt rævene var nedlagt fra kunstgrav eller naturgrav, og de fleste jægere blot opgiver, at rævene er nedlagt under gravjagt. For 166 ræve skudt ved gravjagt er måned for nedlæggelsen oplyst (okt. 11, nov. 29, dec. 37, jan. 74, febr. 15), og for yderligere 122 er det oplyst indenfor hvilken periode, rævene er skudt fra grav, f. eks. okt.-febr. eller jan.-febr. Fordelingen af disse støtter den

nævnte fordeling på måneder. Gravjagten betydning i vintermånederne træder tydeligt frem, hvis man ser på antallet af ræve nedlagt ved gravjagt i de enkelte måneder sammenlignet med antallet nedlagt under andre jagtformer. Således udgør de 11, der er nedlagt fra grav i oktober, kun 6% af, hvad der er oplyst nedlagt i denne måned, mens de 74 fra januar udgør 55% af de i denne måned nedlagte ræve.

Et mindre antal ræve er nedlagt under anstandsagt efter råvildt eller ræv eller i forbindelse med andre jagtformer, der ikke er nævnt ovenfor, f.eks. på spovetræk, kragejagt, kronvildtjagt, eller når ræven tilfældigt er opdaget, musende på en mark, fundet siddende i drænrør, eller truffet under træning af hund. Desuden er der skudt 5 under høstarbejde. I alt drejer det sig om godt 60 ræve, og yderligere en halv snes er nedlagt tilfældigt under »en tur med bøssen« eller på vej til og fra jagt.

14 ræve er skudt i eller umiddelbart ved gård eller opdrætsplads. Enten fordi de var på plyndringstogt eller mistænkte for at kunne komme det. En ræv stjal gæs, en anden ænder, et par stjal høns, og et par blev skudt på møddingen, hvor den ene af dem åd af en selvdød pattegris. En blev skudt ved anderi og en ved fasaneri. Årstidsmæssigt fordeler disse tilfælde sig med 1 i juni, 4 i juli, 2 i august, 2 i september, 1 i november, 1 i januar, 1 i februar og 2 »om sommeren«.

Materialets omfang tillader ikke en detaljeret sammenligning af de enkelte jagtformers andel i rævejagten i de forskellige landsdele, og det skal kun nævnes, at gravjagt spiller en forholdsvis stor rolle på øerne, mens f.eks. støverjagt er begrænset til Midt-, Vest- og Nordjylland.

Hvem driver rævejagt?

I 1973/74 har 23.703 jægere, blandt de 131.115 der har indsendt udbytteoplysninger, opgivet at have nedlagt tilsammen 47.111 ræve. Det vil sige, at knap hver femte jæger har nedlagt ræv, og i gennemsnit har de nedlagt 2,0 ræve. De 618 jægere, der i svar på spørgebrev har bekræftet, at de har nedlagt ræv i jagtsæsonen 1973/74, havde nedlagt tilsammen 1.163, det vil i gennemsnit sige 1,9 ræv, og 28 af disse jægere (4,6%) havde nedlagt over 5 hver, tilsammen 248 ræve (21,3%) sml. tabel 3.

De 728 jægere, der fik tilsendt spørgebrev om nedlagte ræve i 1973/74, var alle mænd.

Omkring halvdelen af de nedlagte ræve er skudt mere eller mindre tilfældigt i forbindelse med jagt på andre vildtarter, og rævejægerne udgør alene af den grund et ret bredt udsnit af danske jægere. De, der har nedlagt ræv under jagt specielt på ræv f.eks. ved gravjagt, skiller sig tilsyneladende heller ikke ud med hensyn til erhverv eller alder. Til

Antal ræve nedlagt pr. jæger	Rævejægere		Nedlagte ræve	
	Antal	% af total	Antal	% af total
1	377	61,0	377	32,4
2	138	22,3	276	23,7
3	48	7,8	144	12,4
4	17	2,8	68	5,8
5	10	1,6	50	4,3
6	8	1,3	48	4,1
7	7	1,1	49	4,2
8	4	0,6	32	2,8
9	2	0,3	18	1,5
10	1	0,2	10	0,9
11	1	0,2	11	0,9
12	-	-	-	-
13	1	0,2	13	1,1
14	1	0,2	14	1,2
15	-	-	-	-
16	1	0,2	16	1,4
17	-	-	-	-
18	1	0,2	18	1,5
19	1	0,2	19	1,6
	618	100,2	1163	99,8

Tabel 3. Fordelingen af antal nedlagte ræve blandt de forespurgte jægere, der har bekræftet, at de har nedlagt ræv i jagtsæsonen 1973/74.

Table 3. Number of foxes killed per hunter.

sammenligning foreligger der dog endnu ikke et bearbejdet materiale til karakteristik af den danske jæger på disse punkter. Sammenlignet med de tidligere undersøgelser over jagten på de små mårdyr udgør rævejægere med erhverv knyttet til land- og skovbrug en mindre del. Ved husmårundersøgelsen drejede det sig om over halvdelen, ved ilderundersøgelsen ca. halvdelen, ved lækatundersøgelsen mindre end halvdelen og her ved ræveundersøgelsen ca. en tredjedel. I rævejagten indtager skytterne heller ikke nogen markant plads, som det var tilfældet i jagten på de små mårdyr, hvor de tegnede sig for 10-20% af udbyttet. Blandt de 728 rævejægere, der fik tilsendt spørgebrev, var der kun to skytter. Den ene havde anført 16 nedlagte ræve, men har ikke svaret, den anden bekræftede at have nedlagt 10. Tilsammen havde de nedlagt 1,9% af de 1.365 ræve, der blev udsendt spørgebrev om. Blandt de 28 jægere, der bekræftede at have nedlagt over 5 ræve, var der 10 med tilknytning til landbrug, 2 med tilknytning til skovbrug og 1 skytte, mens resten repræsenterede vidt forskellige erhvervsgrupper.

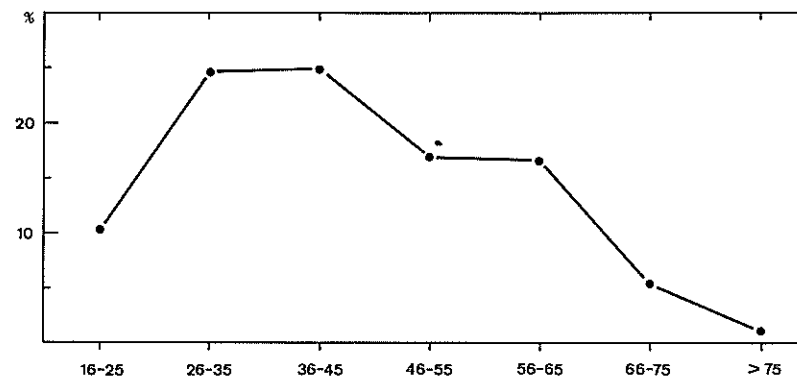

Fig. 8. Den procentiske aldersfordeling blandt de 618 jægere der bekræftede at have nedlagt ræv i jagtsæsonen 1973/74.

Fig. 8. The percentage age distribution of 618 hunters who shot foxes during the hunting season, 1973/74.

I fig. 8 er vist aldersfordelingen blandt de 618 jægere, der har bekræftet at have nedlagt ræv i jagtsæsonen 1973/74.

Hvorfor drives der rævejagt?

Som nævnt er svarene på spørgebrevene ret kortfattede, og de giver ikke mange direkte oplysninger om baggrunden for, at der er nedlagt ræv. De foregående afsnit om rævejagten efterlader dog et klart indtryk af, at jagt på ræv helt overvejende drives for jagtens skyld, hvad enten jagtformen er direkte rettet mod ræv, eller ræven i større eller mindre grad er lejlighedsbytte under speciel jagt på andre vilddarter eller under jagt i almindelighed. Dette forhindrer naturligvis ikke, at man ved nedlæggelsen af en ræv kan have forhold som skindpriser og decimering af rævebestanden i tankerne, men som hovedbaggrund spiller de i de fleste tilfælde næppe den rolle, som den udbredte interesse for skindpriser og spørgsmålet om rævens nytte eller skade kan give indtryk af.

English summary

A survey on the occurrence and hunting of foxes in Denmark has been carried out, mainly based on the official bag record and a supplementary questionnaire survey (Table 1 and 2). 728 questionnaires were mailed to all sportsmen who were born on the first day of the month and who on their license had stated that they had killed foxes during the hunting season 1973/74. These hunters comprised 3.1% of the 23,703 sportsmen

who bagged foxes in the season in question. 620 replies with information on locality, date and the method of killing of 1,163 foxes were received.

According to the Danish bag record the number of foxes killed per year has increased from about 20,000 in the beginning of the 1940'es to nearly 60,000 in the late 1960'es followed by a decrease to about 50,000 in recent years (Fig. 1). Changes in the size of the annual bag probably reflect variations in the size of the fox population. It is, however, not possible to point out a single factor causing the remarkable increase. Furthermore it is unknown to what extent shooting of foxes is regulating the size of the population. The trend in the bag has been largely the same in the different parts of the country, (Fig. 2), with the exception of South Jutland (Sønderjylland) where a gassing campaign as part of rabies control caused a drastic drop in the bag.

The number of foxes killed per square kilometre in the different counties is shown in Figs. 3-5 and probably reflect differences in the density of fox populations. It is unknown, however, whether these differences reflect variations in carrying capacity of the counties, or to what extent the population density is influenced by hunting. The effect of human persecution can be seen for South Jutland only (North of the Danish-German border) where the gassing campaign mentioned above was brought about from 1964 to 1973.

Fig. 6, p. 14, shows localities for 1,124 foxes killed during the hunting season 1973/74, (the total Danish kill being about 50,000). Due to the small size of the sample the map only roughly reflects differences in the number of foxes bagged in various parts of the country (cf. Table 2 p. 7 and Figs. 3-5 p. 11).

In Denmark the fox is protected from March 1st to June 15th. During this period, however, earths can be destroyed and cubs can be killed legally. Furthermore foxes may be killed around farms and in pheasantries. Fig. 7 shows the monthly distribution of 801 foxes killed during the hunting season 73/74. With a few exceptions all the foxes reported killed were shot. Only one was caught in a cage trap, three were road killed and a few cubs were destroyed. The cage trap is the only legal type of trap in Denmark, whereas snaring and use of poison are prohibited. The most direct type of fox shooting is at the earth itself. About one quarter of the foxes were shot in this way, mainly during the period November-February. Approximately half of the foxes were taken in forms of shooting such as beating and driving where several kinds of game can be expected. About one quarter were shot by chance during shooting for particular species (deer-stalking, pigeon-shooting, duck-shoots etc.), or incidentally.

In 1973/74 there were 138,865 licenseholders in Denmark. The official bag record received information on the bag from 131,115 of these hunters. 23,703 hunters had bagged a total of 47,111 foxes, being on average 2.0 foxes per hunter. Table 3 shows the number of foxes killed per hunter in the questionnaire survey, and Fig. 8 the percentage age distribution of these hunters.

Litteratur

- BING, L. H., 1802: Beskrivelsen over Øen Læsø, p. 141.
- FINDAL, K., 1934-35: Læsø. - Flora og Fauna 40: 137-152 og 41: 17-32, 129-152.
- FRIIS, ACHTON, 1926: De danskes Øer. - København.
- HÜBERTZ, J. R., 1834: Beskrivelse over Ærø, p. 6. - Kjøbenhavn.
- JENSEN, A., JENSEN B., 1970: Husmåren (*Martes foina*) og Mårjagten i Danmark 1967/68. - Danske Vildtundersøgelser 15, 44 pp.
- JENSEN, A., JENSEN, B., 1972: Ilderen (*Putorius putorius*) og Ilderjagten i Danmark 1969/70. - Danske Vildtundersøgelser 18, 32 pp.
- JENSEN, A., JENSEN, B., 1973: Lækat (*Mustela erminea*), Brud (*Mustela nivalis*) og Lækatjagten i Danmark 1970/71. - Danske Vildtundersøgelser 21, 23 pp.
- JENSEN, B., 1973: Movements of the red fox (*Vulpes vulpes* L.) in Denmark investigated by marking and recovery. - Danish Review of Game Biology Vol. 8 no. 3, 20 pp.
- JOHANSEN, H., 1969: Kattegatøen Læsø, p. 129. - Byrum.
- KJÆRBOE, T., 1974: Ærø over alt. - Ærø.
- LLOYD, H. G., JENSEN, B., VAN HAAFTEN, J. L., NIEWOLD, F. J. J., WANDELER, A., BØGEL, K., ARATA, A. A., 1976: Annual turnover of Fox populations in Europe. - Zbl. Vet. Med. B 23: 580-589.
- MICHELSSEN, P., 1851: Beskrivelse over Øen Samsø, p. 11. - Aarhus.
- MÜLLER, J., 1972: Rabies i Sønderjylland 1969-70. - Nord. Vet. - Med. 24: 233-246.
- MÜLLER, P. E., THALBITZER, S., 1881: Optegnelser om vore Skoves mindre Bidrag til Landboernes Fornødenheder. - Tidsskrift for Skovbrug 5: 245-268.
- SKOUGAARD, P. N., 1804: Beskrivelse over Bornholm, p. 54. - København.
- STRANDGAARD, H., 1972: Korrektion af Vildtudbyttetallene. - Dansk Vildtforskning 1971-72: 32-34.

THURA, L., 1756: Omstændelig og tilforladelig Beskrivelse over Bornholm og Christiansøe, p. 9. - København.

URSIN, E., 1948: Pattedyrenes Udbredelse paa de sydfynske Øer. - Flora og Fauna 54: 99-109.

WEISMANN, C., 1931: Vildtets og Jagtens Historie i Danmark. - København.

Serien »Danske Vildtundersøgelser«, der udkommer tvangfrit, når egnede emner foreligger bearbejdet, fås, så langt oplaget rækker, gratis tilsendt ved henvendelse til:
Vildtbiologisk Station, Kalø, 8410 Rønde (tlf. (06) 3712 44)
Sammesteds kan man tegne sig, hvis man ønsker at få fremtidige hæfter tilsendt, efterhånden som de udkommer.

Danske Vildtundersøgelser 1-24 er udgået, men kan lånes fra de større biblioteker.

1. Knud Paludan: Vildtet og landbrugets giftstoffer. 11 sider. 1953.
2. Knud Paludan og Kai Ulfkjær: Nogle retningslinier for fasanopdræt. 32 sider. 1954.
3. Knud Paludan: Agerhønsens ynglesæson 1953. 20 sider. 1954.
4. Marie Hammer, M. Køie og R. Spærck: Undersøgelser over ernæringen hos agerhøns, fasaner og urfugle i Danmark. 24 sider. 1955.
5. Knud Paludan og Jørgen Fog: Den danske ynglebestand af vildtlevende knopsvaner i 1954. 47 sider. 1958.
6. Kai Ulfkjær: Danske råbukkeopsatser (målt i tiden 1948-1955). 23 sider. 1956.
7. Knud Paludan: Ringmærkning af agerhøns 1950-54. 27 sider. 1957.
8. Jørgen Fog: Mærkning af opdrættede gråænder 1950-55. 32 sider. 1958.
9. H. Strandgaard: Vildtudbyttet i Danmark. 120 sider. 1962.
10. Knud Paludan: Ederfuglene i de danske farvande. 87 sider. 1962.
11. Annelise Jensen: Odderen i Danmark. 48 sider. 1964.
12. Knud Paludan: Grågåsens træk og fældningstræk. 54 sider. 1965.
13. H. Strandgaard, Birger Jensen, F. Christoffersen og P. Valentin Jensen: Undersøgelser over Kronvildtet i Danmark. 184 sider. 1967.
14. Anders Holm Joensen: Urfuglen i Danmark. 102 sider. 1967.
15. Annelise Jensen og Birger Jensen: Husmåren (Martes foina) og mårjagten i Danmark 1967/68. 44 sider. 1970.
16. Dorete Bloch: Ynglebestanden af Knopsvane (Cygnus olor) i Danmark i 1966. 47 sider. 1971.
17. P. Uhd Jepsen: Vildtreservatet Felsted Kog. 60 sider. 1972.
18. Annelise Jensen og Birger Jensen: Ilderen (Putorius putorius) og ilderjagten i Danmark 1969/70. 32 sider. 1972.
19. Ib Clausager: Skovsneppen (Scolopax rusticola) som ynglefugl i Danmark. 39 sider. 1973.
20. Anders Holm Joensen: Ederfuglen (Somateria mollissima) som ynglefugl i Danmark. 36 sider. 1973.
21. Annelise Jensen og Birger Jensen: Lækat (Mustela erminea), Brud (Mustela nivalis) og lækatjagten i Danmark 1970/71. 23 sider. 1973.
22. Hans Jørgen Degn: Urfuglens (Lyrurus tetrix) forekomst i Danmark 1973. 32 sider. 1973.
23. Hans Jørgen Degn: Egernets (Sciurus vulgaris) nuværende og tidligere forekomst i Danmark. 48 sider. 1974.
24. P. Uhd Jepsen: Vadehavet vildtreservat med øen Jordsand. 80 sider. 1975.
25. Egon Bennetsen: Sikavildtet (Cervus nippon) i Danmark. 32 sider. 1976.
26. Niels-Ole Søndergaard, Anders Holm Joensen og Ebbe Bøgebjerg Hansen: Sælernes forekomst og sæljagten i Danmark. 80 sider. 1976.
27. Birger Jensen: Ræven (Vulpes vulpes) og rævejagten i Danmark 1973/74. 1977.
28. Tommy Asferg, Johnny Lund Jeppesen og Janne Aaris Sørensen: Grævlingen (Meles meles) og grævlingeagten i Danmark 1972/73. 1977.
29. Hans Jørgen Degn og Birger Jensen: Skovmåren (Martes martes) i Danmark. 1977.